

Sygn. akt V CSK 412/20

POSTANOWIENIE

Dnia 29 stycznia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Grela

w sprawie z powództwa T. F. i A. F.
przeciwko Spółce R. S.A. w B.
o naprawienie szkody,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 29 stycznia 2021 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powodów
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 29 kwietnia 2020 r., sygn. akt I ACa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 30 października 2019 r. Sąd Okręgowy w K. zasądził od pozwanej Spółki R. Spółki Akcyjnej w B. na rzecz powodów A. F. i T. F. kwotę 587 392,40 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 6 stycznia 2018 r., umorzył postępowanie w stosunku do tej pozwanej w części obejmującej żądanie zapłaty kwoty 609 863,09 zł z odsetkami, w całości umorzył postępowanie w stosunku do pozwanej P. Spółki Akcyjnej w K., oddalił powództwo w pozostałym zakresie.

Wyrokiem z 29 kwietnia 2020 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację powodów.

W skardze kasacyjnej powodowie, jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania, wskazali na przesłanki przedsądu przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

Zdaniem skarżących, w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, sprowadzające się do odpowiedzi na pytanie: od jakiej daty należy naliczać i zasądzać odsetki za opóźnienie w przypadku roszczeń o odszkodowanie za szkodę wyrządzoną ruchem zakładu górniczego, w przypadku gdy wysokość odszkodowania jest ustalana na podstawie opinii biegłego w toku procesu.

W ocenie powodów, w sprawie zachodzi potrzeba wykładni przepisów prawa materialnego, a to art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 363 § 2 k.c. oraz w zw. z art. 455 k.c., wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, co do daty początkowej, od której należne są odsetki za opóźnienie w przypadku roszczeń o odszkodowania, zasądzanych wyrokiem przez sąd.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W judykaturze już wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakterystyki skargi kasacyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18, niepubl.). Wskazano tam m.in., że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony - co należy podkreślić - wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie objęte podstawami kasacyjnymi, doniosłe z punktu widzenia rozstrzygnięcia sprawy i nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego wyjaśnienie

może się przyczynić do rozwoju prawa. Powołanie się przez skarżącego na takie zagadnienie wymaga jego sformułowania oraz uzasadnienia występowania w sprawie (por. niepublikowane postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 listopada 2003 r., II CK 324/03, z 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05, z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, z 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, z 26 września 2005 r., II PK 98/05, z 10 maja 2019 r., I CSK 627/18).

Powołanie się na przesłankę przedsądu przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wskazania przepisu prawa, którego wykładnia budzi wątpliwości, określenia zakresu koniecznej wykładni, wykazania, że wątpliwości interpretacyjne mają poważny charakter i wymagają zajęcia stanowiska przez Sąd Najwyższy, a jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (por. m.in. niepublikowane postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 października 2002 r. II CZ 102/02, z 28 marca 2007 r. II CSK 84/07, z 11 stycznia 2008 r. I UK 283/07 i z 8 lipca 2008 r. I CSK 111/08).

Szczegółowa analiza sprawy prowadzi do wniosku, że powyższe przesłanki nie zostały wykazane. W skardze kasacyjnej nie powołano argumentów, które mogłyby świadczyć, że w sprawie spełniona została któraś z przesłanek przyjęcia sprawy do rozpoznania. Przedstawione problemy prawne zostały już rozstrzygnięte w orzecznictwie Sądu Najwyższego.

Sformułowane przez skarżących zagadnienie prawne i wskazywana potrzeba wykładni przepisów, dotyczą określenia reguły obowiązującej przy orzekaniu o odsetkach od świadczenia odszkodowawczego, przyznawanego za szkody powodowane ruchem zakładu górniczego. Ponieważ nie budzi wątpliwości, że odszkodowanie, to ustalane jest zgodnie z ogólnymi regułami dotyczącymi odpowiedzialności odszkodowawczej, znajdują do niego zastosowanie zasady wykształcone w tym zakresie w piśmiennictwie i orzecznictwie, których przeglądu Sąd Najwyższy dokonał w uzasadnieniu wyroku z 17 czerwca 2010 r. (III CSK 308/09, niepubl.), wyróżniając trzy stanowiska. Według pierwszego, zobowiązany

do naprawienia szkody popada w opóźnienie, ze skutkami wynikającymi z art. 481 § 1 k.c., od dnia wezwania go przez poszkodowanego do zapłaty odszkodowania bez względu na to, z jakiej daty ceny są podstawą ustalenia wysokości odszkodowania (por. wyrok Sądu Najwyższego z 16 lipca 2004 r., I CK 83/04, Mon. Prawn. z 2004/16/726). Stanowisko to uzasadniane jest tym, że obecnie funkcja odszkodowawcza odsetek przeważa nad ich funkcją waloryzacyjną, a zasądzenie odsetek od daty wyrokowania prowadzi w istocie do ich umorzenia za okres przed datą wyroku, co jest nieuzasadnionym uprzywilejowaniem dłużnika. Według drugiego poglądu przyjmuje się, że w wypadku ustalenia wysokości odszkodowania na podstawie cen z daty wyrokowania albo innej daty, od tych dat należą się wierzycielowi odsetki (por. uchwały Sądu Najwyższego: z 31 stycznia 1994 r., III CZP 183/93, OSNC 1994/7-8/155 oraz z 6 września 1994 r., III CZP 105/94, OSNC 1995/2/26, wyroki Sądu Najwyższego: z 20 lutego 2000 r., II CKN 725/98, OSNC 2000/9/158, z 27 marca 2001 r., IV CKN 297/00, Lex nr 52405, z 8 maja 2003 r., II CKN 66/01, Lex nr 121712, z 21 listopada 2003 r., II CK 239/02, Lex nr 479364, z 4 lutego 2005 r., I CK 569/04, Lex nr 284141 oraz z 9 maja 2008 r., III CSK 17/08, Lex nr 424385). Tę koncepcję uzasadniają argumenty wskazujące, że odszkodowanie staje się wymagalne od daty stanowiącej podstawę ustalenia wysokości odszkodowania - zasadniczo od chwili wyrokowania przez sąd, i z tą też chwilą dłużnik popada w stan opóźnienia w jego zapłacie, ponieważ wyrok ustalający odszkodowanie według cen z chwili wyrokowania bądź innej daty, ma charakter kształtujący. W konsekwencji dopiero od chwili określenia wysokości odszkodowania przez sąd, możliwe jest obarczenie dłużnika negatywnymi skutkami prawnymi, wynikającymi z art. 481 § 1 k.c. za spełnienie tak określonego świadczenia z opóźnieniem, a data wymagalności roszczenia odszkodowawczego nie jest tożsama z datą popadnięcia dłużnika w stan opóźnienia w zapłacie odszkodowania (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z 9 maja 2008 r., III CSK 17/08). Ponadto zachodzi zbieżność funkcji kompensacyjnej - wynikającej z art. 481 § 1 i 2 k.c. oraz art. 363 § 2 k.c. - której celem jest zapewnienie poszkodowanemu pełnego odszkodowania poprzez waloryzację jego wysokości, co powinno zapewnić mu naprawienie w pełni doznanej szkody. Zasądzenie odszkodowania wraz z odsetkami za czas opóźnienia, nie może powodować

wzbogacenia się poszkodowanego kosztem osoby odpowiedzialnej za naprawienie szkody, do czego mogłoby dojść, gdyby poszkodowany otrzymał nie tylko odszkodowanie wyrównujące mu doznaną szkodę, ale również dodatkową korzyść w postaci wysokich odsetek ustawowych. Trzecie stanowisko, akcentuje potrzebę stosowania mechanizmu korygującego, który w wypadku ustalenia wysokości odszkodowania według cen z daty wyrokowania, nie pozbawi poszkodowanego, ani odsetek ustawowych od daty wymagalności odszkodowania wyrażonego sumą pieniężną ustaloną według cen z tej daty, ani odsetek ustawowych od przyznanego odszkodowania od daty jego zasądzenia (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z 19 marca 1998 r., III CZP 72/97, OSNC z 1998/9/133). W rezultacie, w wypadku dochodzenia przez poszkodowanego odszkodowania, można wyróżnić trzy terminy: datę wymagalności roszczenia (art. 455 k.c.), datę właściwą dla ustalenia wysokości odszkodowania (art. 363 § 2 k.c.) oraz datę, od której należą się wierzycielowi odsetki (art. 481 § 1 k.c.).

Zagadnienie, wskazywane przez skarżących, zostało już więc szeroko omówione, wykształciły się określone kierunki wykładni, a jednocześnie zachowane zostały warunki, zapewniające pewną elastyczność wykładni, pozwalającą dostosować metodę orzekania o roszczeniu odsetkowym do konkretnych okoliczności faktycznych. Tego rodzaju margines swobody nie świadczy o występowaniu potrzeby dalszego wyjaśniania wskazanego przez skarżących problemu, lecz o jego dostatecznym, wielopłaszczyznowym rozwiązaniu.

Biorąc to pod uwagę Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej, nie znajdując też okoliczności, które obowiązyany jest brać pod uwagę z urzędu w ramach przedsądu.

jw